

Antroposofia živá/neživá a vedomá/nevedomá

Milé dámy, vážení páni, drahí priatelia,

v nasledujúcich pár stranách by som sa rád spolu s vami zamyslel nad viacerými závažnými otázkami súčasnosti obzvlášť vo vzťahu k antroposofii, antroposofickej spoločnosti a antroposofickému hnutiu vôbec. Budem klásť otázky (na niektoré sa pokúsím odpovedať, iné nechám otvorené), budem vyslovovať tvrdenia (ktoré sa pokúsím dokázať) a moje osobné názory (ktoré dokazovať nebudem). Tento článok vyžaduje tzv. *“aktívneho čitateľa”*. Čitateľov, ktorí chcú iba prijímať hotové názory vopred upozorňujem, že ich článok môže iba znechutiť, pretože bez aktívneho duševného príspevku čitateľa nebude stráviteľný.

1. Pár nutných formalít (ujasnenie si pojmov)

Predovšetkým by som bol veľmi rád, keby sme nielen v Českej republike, ale i na Slovensku hovorili nie o *antropozofii*, ale o *antroposofii* (resp. *anthroposophii*). Prečo? Ako ma upozornil Mgr. Milan Horák, pražský farár *Spoločenstva kresťanov* (po česky *Obce kresťanů*), **Zophia znamená v gréčtine Temnotu**, resp. diery, v ktorej je tma. To je niečo výrazne iné než **Sophia**, čo **znamená v gréčtine Múdrost'** (ako Svetlo, svietiace v Temnote nevedomia, resp. nevedomosti). Keď to domyslíme do dôsledkov, filozofia je nie láskou k Múdrosti, ale láskou k Temnote, antropozofia nie je ľudskou Múdrost'ou, ale ľudskou Temnotou (resp. nie Múdrost'ou človeka/o človeku, ale Temnotou človeka) atď.

Rád by som tiež ozrejmil, čo myslím pod pojmom *živý*. Nemyslím tým *“prejavujúci sa vonkajšou aktivitou”*, ale **“živý vnútorne, vnútorne sa vyvíjajúci, rastúci, prinášajúci výsledky, vynachádzajúci nové prístupy, metódy, aplikácie metód...”**. Takže pobočka Antroposofickej spoločnosti (v ďalšom len AS), v ktorej je jedinou prevádzkovanou činnosťou čítanie Steinerových prednášok do zblbnutia (tzn. bez otázok (ktoré pri skutočnej snahe o pochopenie prednášanej látky zákonite vyvstanú) a hľadania odpovedí na ne), je pre mňa celkom jednoznačne mŕtva.

Do tretice uvádzam moju definíciu pojmu *vedomý*. Myslím tým hlboké vnútorné porozumenie súvislostiam, jasnú znalosť dôsledkov zamýšľaných rozhodnutí/činov i príčin, ktoré k nim viedli (t.j. karmických súvislostí), rozlišovanie toho, čo pochádza z mojej subjektivity, od toho, čo je objektívnou skutočnosťou... **Byť vedomý pre mňa znamená uvažovať (myslieť), vnímať (cítiť) a konať (chcieť) predovšetkým z popudu / pod kontrolou môjho Ja, t.j. slobodne a zodpovedne**, nie pod vplyvom mojich chaotických (neusporiadaných) myšlienok, rozbúrených (mnou neovládaných) emócií (astrality), alebo dokonca ešte nižších (menej vedomých) impulzov.

2. Rudolf Steiner hat gesagt... (Rudolf Steiner povedal...)

Na príkladoch mnohých náboženstiev a na ducha orientovaných hnutí, či už známych z minulosti alebo súčasných (s ktorými som ja sám osobne prišiel do styku), možno vybadať nasledovné:

V drvivej väčšine prípadov sú nasledovníci gurua (resp. Učiteľa alebo zakladateľa hnutia) o úroveň (špičky) až dve (tzv. kopírky) nižšie, než je sám guru.

Napr. v Katolíckej cirkvi sú špičky (česť výnimkám) na úrovni duše rozumovej, ale kopírky nad tým, čo špičky vyrozumovali, nijak zvlášť neuvažujú, len iracionálne (nerozumne) dôverujú špičkám, že majú pravdu a že chcú len a len dobre, nejak cítia, že na špičky je spoľah (my však vieme svoje), vyžívajú sa v obradnom speve a výzdobe kostola – teda sú na úrovni duše pocitovej.

V protestantských cirkvách sú špičky (nemyslím funkčným zaradením, ale duševne/duchovne vzaté) na úrovni duše vedomej, sú si vedomé vyššieho cieľa a dokážu nájsť spoločnú reč i v celej plejáde (rádovo tisíce) rôznych tzv. *denominácií* (čím sa však myslia z právneho hľadiska samostatné náboženské organizácie). Kopírky len rozumujú, či už nad samotnou Bibliou alebo nad spismy *“svätých otcov”* (berte s humorom, prosím), ako sú Luther, Kalvín, Zwingli, Hus a ďalší. Jadrom obradov je kázeň (teda rozumová úvaha), nie liturgické obrazy a spevy (zamerané na silné pocity a vnemy) ako u katolíkov. Protestantské kopírky sú dokonca schopné prekĺňať a (jemne povedané) prestať zdraviť svojho (ex-)brata, ktorý myslí trochu inak, má na kľúčové náboženské otázky čo i len jemne iný názor a pod. Kvôli rozdielnosti názorov sa štiepia na čoraz menšie cirkvi a cirkvičky. Stačí si spočítať štátom registrované protestantské cirkvi a postaviť k tomu jednu jedinú Katolícku cirkev (i keď v (na Slovensku) dvoch používaných rítach: rímskom a gréckom). Na silne katolíckom Slovensku (ku katolíckej cirkvi sa hlásia približne dve tretiny obyvateľstva) je pomer protestantských štátom uznaných cirkví (a to existuje ešte množstvo štátom neuznaných) ku katolíckym (GKC a RKC sú registrované zvlášť) 8:2. V Českej republike (v ktorej KC nemá ani zďaleka tak silné postavenie ako na Slovensku), je tento pomer 13:2.

V prvých vývojových fázach kresťanstva bolo kresťanstvo predovšetkým o viere, zbožnosti a oddanosti (cítení).

Skutky (vôľa) však boli tým, na čo sa hlavne bral ohľad. Napr. tomu, kto čo len jediný raz zaprel Krista (á la sv. Peter), bol doživotne odopretý prístup k sviatostiam a pod. Tento typ však už je v dnešnej dobe (aspoň v našich končinách) zriedkavý.

Skúsme si teraz položiť otázku: **Kam zaradiť AS?** Guru (Rudolf Steiner, v ďalšom len RS) bol (toto tvrdenie snáď nemusím dokazovať) nad úrovňou duše vedomej, nad úrovňou ľudského Ja – vnímal vyššie svety a aktívne spolupracoval s ich obyvateľmi. Väčšina jeho špičkových nasledovníkov vedome rozvíja impulzy, ktoré prišli cez RS, aplikuje antroposofiu (postupy, metódy, princípy) v praxi a spracúva nadobudnuté skúsenosti (vyvodzuje závery). Robí teda vedeckú prácu predchnutú Duchom. Kopírky však zostávajú na rovine duše rozumovej, čítajú si Steinerove prednášky, niekedy o nich možno i debatujú (ale len v rozumovej rovine – bez hlbšieho pochopenia), ale o rozvíjaní antroposofie (t.j. pokračovaní v tom, čo započal RS) a jej aplikácii v každodennej praxi u nich nechýrovať. Oháňajú sa tým svojím “RS povedal, že ...”, ako keby slová RS boli Písmom svätým (zaujímavá podobnosť s protestantskou posadnutosťou citátmi z Biblie). Zúrivo sa hádajú o hlúpostiach a nepodstatných detailoch, bez toho, že by si boli vedomí spoločného vyššieho cieľa a malichernosti záležitostí, ktoré sú predmetom ich hádok. Štiepia sa na rôzne frakcie, ktoré proti sebe ostro vystupujú, vracajú svoje členské legitímácie, “zúri medzi nimi bratská láska”. Nepripomína vám to niečo/niekoľko?

3. Čo tým asi tak chcel autor (guru) povedať?

Z uvedených faktov usudzujem, že **AS je dnes približne na úrovni protestantizmu**. Je však takou, akou ju chcel mať jej zakladateľ? Pochybujem.

Mám dojem (nadobudnutý čítaním viacerých textov od RS), že veľký guru by rád mal svoju spoločnosť o úroveň vyššie než v súčasnosti je. Tzn. že by chcel, aby špičky (vedome, slobodne a zodpovedne) aktívne komunikovali s vyššími svetmi (ako kedysi sám RS) a menej pokročilí členovia rozpracovávali a do ľudskej spoločnosti vnášali impulzy z vyšších svetov prijaté. Myslím si, že RS chcel mať v AS dušu vedomú ako štandard.

Trúfam si však povedať, že táto požiadavka za jeho života splnená nebola a celkom evidentne nie je splnená doteraz. O tom by som mohol (v prípade záujmu) napísať samostatný článok.

4. Kde je pes zakopaný?

Prečo si teda AS neplní svoju úlohu tak, ako by sa žiadalo? Ponúka sa jednoduchá odpoveď:

Lebo mnohí jej členovia nečítajú pozorne spisy RS. Alebo ich aj pozorne čítajú, ale nerozumejú im. Alebo im aj (do značnej miery) rozumejú, ale neaplikujú ich v praxi – ich antroposofia je odtrhnutá od všedného života. Nedržia pospolu, sú rozhádzaní, realizujú svoje ego namiesto sledovania spoločného cieľa.

Pes je teda zakopaný potenciálne (závisí od konkrétneho člena AS) až v **4 rovinách**:

- vnímanie** (cítanie, pociťovanie, vyciťovanie):
Napri. pri čítaní spisov RS nie som dostatočne bdely a k tomu, čo prečítam, si pripojím ešte niečo svoje subjektívne (čo už ale RS rozhodne nepovedal/nenapísal) a myslím si o tom, že to je tiež antroposofia, hoci to pokojne môže byť len výplod mojej chorej subjektivity.
- porozumenie** (myslenie – vyjasnenie si a hlboké pochopenie naštudovaného textu)
Vnímam síce správne (bez subjektívnych dodatkov), ale nerozumiem vnímanému. Nechápem súvislosti. Napri. čítam druhú prednášku z nejakého cyklu, tú však nemôžem pochopiť skôr než pochopím prvú prednášku z toho istého cyklu, keďže druhá prednáška stavia na tej prvej. Prvú prednášku som však nikdy ani len neotvoril a dokonca sa ani nedá kúpiť v mne zrozumiteľnom jazyku.
- konanie** (vôľa, skutky)
Moje činy nezodpovedajú tomu, čo som sa štúdiom antroposofie dozvedel a o čom som dokonca presvedčený, že by bolo dobré aplikovať v praxi. Teda “vodu kážem, víno pijem”. Napri. ako správny “waldorfský rodič” som oboznámený s tým, že deti do 7 rokov prevažne opakujú (a tým sa učia) po ľuďoch vo svojom okolí. Zároveň však celkom evidentne klamem, či už partnera, kolegu alebo suseda v paneláku. Aj napriek tomu však po svojom dieťati tvrdo požadujem, aby hovorilo vždy pravdu. Dieťa však (síce nie svojím intelektom, ale predsou) vníma, že klamem a tak klame tiež (opakuje po mne). Takže ja aj napriek tomu, že som si vedomý určitých zákonitostí zjavených (nielen) antroposofiou, ignorujem to, čoho som si vedomý (resp. o čom som presvedčený).
- ciele** (životné smerovanie, zmysel života)
Som v AS, aby som mohol realizovať svoje vlastné (prevažne egoistické) ciele a nie aby som pomohol pri spoločnom diele (pri dosiahnutí spoločného vyššieho cieľa). Napri. vstúpim do AS kvôli tomu, že sa chcem dostať k zdrojom, ku

ktorým by som sa inak nedostal. Alebo chcem prispievať do interného časopisu (aby som vykázal publikačnú činnosť). Alebo si chcem (svojimi prednáškami a publikáciami) získať slávu a čitateľov / poslucháčov. Neposilňujem teda svoje vyššie Ja, ale svoje ego (nižšie ja).

Podme sa teraz na každú z uvedených troch rovín pozrieť podrobnejšie.

4.1. Pokrivené vnímanie

K tomu, čo vnímam (vidím, počujem, cítim), (teda k faktom, resp. objektívnej skutočnosti) si pridám niečo subjektívne, čo pramení len a len z môjho subjektívna a nie z objektívnej reality.

Napr. **vidím človeka odpudzujúceho vzhľadu** (zarastený, neumyté vlasy, deravý odev atď.) a automaticky si pomyslím, že to je bezdomovec a že keď sa mi prihovril, tak že odo mňa chce peniaze na alkohol alebo cigarety – **utvorím si predsudok**. Pokojne to však môže byť poctivo si zarábajúci človek, ktorý je starým mládencom a zanevrel na všetky ženy (povedzme po nejakej negatívnej životnej skúsenosti), a preto nedbá o svoj výzor (v práci ho k tomu nič nenúti a o ženy nestojí). A prihovoriť sa mi pokojne mohol kvôli tomu, lebo mi pri hľadaní neoznačeného lístka na MHD vypadol z vrečka môj mobilný telefón a ja som si to nevšimol. Ja sa však, súc zapredsudkovaný, odvrátim od toho človeka a rýchlo nastúpim do električky. Kvôli môjmu predsudku tak stratím svoj ani nie 3 mesiace starý (teda takmer nový) mobilný telefón, za ktorý som zaplatil nemalé peniaze.

Čo som teda objektívne vnímal a čo som si k tomu pripojil?

Vnímal som človeka, ktorý je na tvári silne a chaoticky (neusporiadane – bez ladu a skladu) zarastený, jeho vlasy sú plné lupín a lesknú sa masťou, na košeli na lakti má diery a páchne potom. Nič viac nevnímam.

Na základe svojich vnemov som usúdil, že ten človek je mužom (podľa druhotných pohlavných znakov, ako je plochý hrudník a ochlpenie tváre). Z jeho neupravenosti a stavu jeho odevu som usúdil, že ide o bezdomovca. Podľa zažitej myšlienkového schémy ("každý bezdomovec nerobí nič iné, iba pýta peniaze na chlast a cigarety") som usúdil, že aj tento človek (ktorého som na základe vonkajšieho vzhľadu zaradil medzi bezdomovcov), keď sa mi snaží prihovoriť, určite odo mňa bude pýtať peniaze. To už je ale jasný predsudok druhého stupňa (odsudzujúci vzhľad = bezdomovec = od každého iba pýta peniaze na chlast a cigarety). Predsudok je vlastne "**vopred úsudok**" – úsudok pred tým, ako nazbieram dostatok informácií na vytvorenie si kompetentného úsudku. Dá sa teda povedať "*skratkovitý úsudok*" alebo "*myšlienkový skrat*".

Kvôli mojej zapredsudkovanosti utrpím značnú škodu. Nuž – za chyby sa platí. Tak mi treba.

4.2. Pokrivené myslenie

K pokrivenému mysleniu patrí jednak chybná logika a jednak chybné predpoklady. Ak vychádzam zo správnych predpokladov, ale neuvažujem logicky správne, je takmer isté, že dospejem k nesprávnym záverom. Ak ale vychádzam z nesprávnych (nepravdivých) predpokladov a moje postupy sú dokonale logické, je tiež takmer vylúčené, že dospejem k správne záveru.

4.2.1. Chybná logika

Typické chyby v logických postupoch:

1. **Argumentum ad baculum** (zastrašovanie), napr.: *Existujú jasné dôkazy, že Ježiš Kristus je Syn Boží, že zomrel za naše hriechy a že niet inej cesty do Krášovstva Nebeského, než skrze Krista. Preto každý, kto tomu neverí, bude navždy zatratený.*
2. **Argumentum ad hominem** (povedal to zlý človek, preto to nie je pravda), napr.: *Adolf Hitler bol zlý. Inšpiroval sa Abd-ru-shin-ovým "Posolstvom grálu". Preto je "Posolstvo grálu" zlou knihou.*
3. **Argumentum ad ignorantiam** (musí to byť pravda, lebo nikto nedokázal opak), napr.: *Mimozemské humanoidné civilizácie určite existujú. Nikto predsa nedokázal, že neexistujú.*
4. **Argumentum ad populum** (emotívne odvolávanie sa na veľkú skupinu (prevažne) ľudí), napr.: *Zjavenie panny Márie v Lurdách bolo určite pravé. Milióny ľudí sú si tým isté. Snáď nechcete tvrdiť, že sú to všetko šibnutí blázni?*
5. **Argumentum ad numerum** (čím viac ľudí tomu verí, tým istejšie je, že to je pravda), napr.: *Katolíkov je dvakrát viac než luteránov, preto je katolícka vierouka pravdivejšia než luteránska.*
6. **Argumentum ad verecundiam** (odvolávanie sa na autoritu), napr.: *Rudolf Steiner povedal to a to a preto to musí byť*

pravda.

7. **Ignorovanie možnosti výnimky z pravidla**, napr.: *Drvivá väčšina Slovákov neznáša Rómov. Ty si tiež Slovák, takže tiež neznášaš Rómov.*
8. **Zovšeobecnenie výnimky z pravidla**, napr.: *Križiaci boli krvilační násilníci. Zároveň boli kresťanmi. Preto sú všetci kresťania krvilačnými násilníkmi.*
9. **Dicto simpliciter** (aplikácia pravidla na podmienky, v ktorých sa aplikovať nedá), napr.: $20 + 15 = 35$, *preto je súčet časov pondelok 20:00 + 15 hod = pondelok 35:00*. V skutočnosti však je výsledok utorok 11:00, pretože čas počas dňa môže byť maximálne necelých 24:00 (t.j. 23:59:59,99999... lebo 24:00 = 0:00). Chyba je v aplikovaní pravidla platiaceho pre lineárne veličiny na veličinu cyklickú.
10. **Non causa pro causa** (chybné zdôvodnenie), napr.: *Behal som vonku v mraze, pričom som mal oblečenú len tenkú vetrovku a pod ňou tričko. Keď som sa vrátil, pustil som sa do čítania "Angelológie dejín". Následne som dostal záchvaty silného kašľa. Štúdium "Angelológie dejín" teda vyvoláva záchvaty silného kašľa.*
11. **Post hoc ergo propter hoc** (B nasledovalo tesne po A, čo znamená, že A je dôvodom B), napr.: *Krátko na to, ako som ochorel, mi poštou prišlo predvolanie na súd. To znamená, že ma predvolali na súd kvôli tomu, že som ochorel.*
12. **Cum hoc ergo propter hoc** (A a B sa stali paralelne, to znamená, že spolu súvisia), napr.: *Dvaja žiaci tej istej triedy v ten istý deň (keď bola písomka z dejepisu) boli pri zubárovi. To znamená, že sa obaja dohodli, že sa ulejú z písomky a spolu si vymysleli vhodné ospravedlnenie.*
13. **Petítio principii** (predpoklady sú prinajmenšom tak otázne ako závery), napr.: *Dnes v noci sa mi zjavila panna Mária a povedala mi, že jej syn – Ježiš Kristus – príde 1.1.2005 na zem ako veľiteľ veľkej flotily kozmických lodí a konečne urobí na Zemi poriadok. Preto očakávajme druhý príchod Krista na prelome rokov 2004 a 2005.*
14. **Circulus in demonstrando** (predpokladám A a dokážem z toho A), napr.: *Vychádzam z toho, že nijaký duchovný svet neexistuje. Preto hľadám dôkazy existencie prípadného duchovného sveta vo svete fyzickom. Nijaké zjavné fyzické dôkazy duchovného sveta nenachádzam, a preto vyhlásim, že nijaký duchovný svet neexistuje.*
15. ... a desiatky ďalších chýb v logických postupoch. V prípade záujmu napíšem samostatný článok.

4.2.2. Chybné predpoklady

Stručne zhrnuté: ide o nepravdivosť (či už úplnú, alebo čiastočnú; prípadne aj o neistotu o pravdivosti) predpokladu. Niekoľko typických chýb v predpokladoch:

1. **Terminologický zmätok**, napr. zamieňanie si pojmov *duch* a *duša*, dnes tak bežné v kruhoch tzv. "komerčnej esoteriky"
2. **Vytrhnutie z kontextu**, napr. citát z *Angelológie dejín* v časopise *Rozmer* (vydáva slovenská *Ekumenická spoločnosť pre štúdium siekt*), ktorý má dokumentovať príslušnosť autora (Emila Páleša) k hnutiu *New Age*, pričom ale v samotnej *Angelológii dejín* sa autor vyjadruje k hnutiu *New Age* silne kriticky.
3. **Viaczmyselné a nejasné formulácie predpokladov**, napr. *Niekde som tuším kedysi videl takého človeka, čo ..., preto ...*

4.3. Pokrivené konanie

Kedysi ma veľmi oslovil nasledujúci výrok:

Existuje 5 evanjelií: *Evanjelium podľa Matúša, Evanjelium podľa Marka, Evanjelium podľa Lukáša, Evanjelium podľa Jána* a *Život kresťana*. Väčšina ľudí nikdy nebude študovať ani jedno z prvých štyroch. O to viac sa však zamerajú na *Život kresťana*.

Darmo ja budem prednášať o diele a živote Rudolfa Steinera, viesť kvetnaté monológy o tom, ako antroposofia mení životy ľudí k lepšiemu, ako rieši (predtým) neriešiteľné problémy atď., keď to na mojom živote vôbec nebude vidno. Pokým budeme o antroposofii iba vášnivo debatovať a nebudeme ju aj naplno žiť, neoslovíme bežného človeka. Nie je šanca.

Darmo budem prednášať a písať články o Filozofii slobody, keď ja sám zotročujem (či už vedome alebo nevedome) svoju manželku, svoje deti, svojich podriadených... Rovnako márne to bude, ak budem prefikane manipulovať ľudí vo svojom okolí za účelom dosiahnutia mojich (nielen egoistických) cieľov, citovo ich vydierať, zneužívať ich ochotu pomôcť mi...

Darmo budem pozývať ľudí na skupinu študujúcu (povedzme) “*Stavebné kamene k pochopeniu mystéria na Golgote*”, keď ja sám sa správam nekresťansky k susedom, k zamestnávateľovi, ku štátu, v ktorom žijem...

V dnešnom svete sa stalo pokrytectvo normou. Je veľmi smutné, že táto norma neobišla ani AS. Ak naďalej nebudeme dosahovať súlad medzi našim myslením, našim cítením (vnímaním), našou vôľou a našimi skutkami, nikto nám neuverí, že sme pri prameni skutočne živého vyššieho poznania (čo možno aj sme, ale my ten prameň svojim pôsobením otravujeme). Ved’ “*vypestujte dobrý strom, i jeho ovocie bude dobré; alebo vypestujte planý strom, i jeho ovocie bude plané; lebo strom poznat’ po ovocí.*” (Mt 12:33).

4.4. Pokrivené ciele

Položme si všetci otázku: **Prečo som do AS vstúpil(a)?** Lebo v AS boli aj moji rodičia? Lebo sú v nej moji priatelia? Lebo sa chcem zúčastňovať neverejných podujatí organizovaných AS? Lebo svojej práci chcem dať punc antroposofickosti (a teda vierohodnosti – “*napísal to antroposof a preto to bude dobré*”)? Lebo chcem byť súčasťou masy a potom sa vystatovať svojou ružovou legitimáciou?

Alebo preto, že chcem priložiť ruku k dobrému dielu? Preto, že chcem vedome, slobodne a zodpovedne spoločne impulz, ktorý k založeniu AS viedol? Preto, lebo sa sám/sama chcem zlepšiť a tým zmeniť svet k lepšiemu, pričom v AS k tomu mám lepšie podmienky než mimo AS?

Možných odpovedí je určite viac, než som vymenoval, dôležité však je uvedomiť si, prečo v AS som a prečo pod hlavičkou AS vyvíjam takú a takú činnosť alebo prečo v AS žiadnu činnosť nevyvíjam.

5. Ako von zo začarovaného kruhu?

5.1. Kresťanskosť

Dovolím si tvrdiť, že **hlavný problém súčasnej AS tkvie v tom, že je málo kresťanská**. Kresťanská nie navonok, ale kresťanská vo vnútri. Na drvivú väčšinu problémov zožierajúcich AS zvnútra možno nájsť jednoduchú, jasnú a krásnu odpoveď v evanjeliách. Na ukážku niekoľko príkladov (všetky citácie sú zo slovenského katolíckeho prekladu biblie):

- Hádky a vzájomné osočovanie:
  - “*Toto je moje prikázanie: aby ste sa milovali navzájom ako som ja miloval vás.*” (Jn 15:12 – evanjelium podľa Jána, 15. kapitola, 12. verš)
  - “*Počuli ste, že otcom bolo povedané: 'Nezabiješ!' Kto by teda zabil, pôjde pred súd. No ja vám hovorím: Pred súd pôjde každý, kto sa na svojho brata hnevá. Kto svojmu bratovi povie: 'Hlupák,' pôjde pred veľradu. A kto mu povie: 'Ty bohapustý blázon,' pôjde do pekelného ohňa.*” (Mt 5:21-22) – snáď netreba dodávať, že útoky na IQ alebo psychickú vyrovnanosť spolučlena AS možno kvalifikovať ako označenie brata za blázna, či hlupáka
- Namyslenosť na úroveň svojho poznania a pocit nadradenosti z toho vyplývajúci:
  - “*A čo by som vedel aj prorokovať a poznal všetky tajomstvá a mal všetko možné poznanie, a čo by som mal takú vieru, že by som hory prenášal, a lásky by som nemal - nič nie som.*” (1Kor 13:2)
- Rozhodovanie o tom, kto sa stane a kto sa nestane členom, resp. o tom, kto zostane členom a kto bude vylúčený:
  - “*Nebeské kráľovstvo sa podobá človekovi, ktorý zasial na svojej roli dobré semeno. Ale kým ľudia spali, prišiel jeho nepriateľ, prisial medzi pšenicu kúkol’ a odišiel. Keď vyrástlo steblo a vyháňalo do klasu, ukázal sa aj kúkol’. K hospodárovi prišli sluhovia a povedali mu: 'Pane, nezasial si na svojej roli dobré semeno? Kde sa teda vzal kúkol’?’ On im vravel: 'To urobil nepriateľ.' Sluhovia mu povedali: 'Chceš, aby sme šli a vyzbierali ho?’ On odpovedal: 'Nie, lebo pri zbieraní kúkol’a by ste mohli vytrhnúť aj pšenicu. Nechajte oboje rásť až do žatvy. V čase žatvy poviem žencom: Pozbierajte najprv kúkol’ a poviažte ho do snopov na spálenie, ale pšenicu zhromaždite do mojej stodoly.’” (Mt 13:24-30)*
- Pocit vyvolenosti a pýcha z toho vyplývajúca:
  - “*Veru, hovorím vám: Takú vieru som nenašiel u nikoho v Izraeli. Hovorím vám, že prídu mnohí od východu i západu a budú stolovať s Abrahámom, Izákom a Jakubom v nebeskom kráľovstve, a synovia kráľovstva budú vyhodení von do tmy; tam bude plač a škrípanie zubami.*” (Mt 8:10-12)
- Pokrivený vzťah ku Kristu:
  - “*Ak ma milujete, budete zachovávať moje prikázania.*” (Jn 14:15)
  - “*Kto má moje prikázania a zachováva ich, ten ma miluje. A kto miluje mňa, toho bude milovať môj Otec; aj ja ho*

budem milovať a zjavím mu seba samého.” (Jn 14:21)

- “Môj Otec je oslávený tým, že prinášate veľa ovocia a stanete sa mojimi učeníkmi. Ako mňa miluje Otec, tak ja milujem vás. Ostaňte v mojej láske! Ak budete zachovávať moje prikázania, ostanete v mojej láske, ako ja zachovávam prikázania svojho Otca a ostávam v jeho láske.” (Jn 15:8-10)

Ale pre tých, čo sú *”povznesení nad kresťanstvo”* aspoň jeden citát: Rudolf Steiner povedal, že **kto chce urobiť jeden krok vpred v poznávaní vyšších svetov** (resp. okultnom / esoterickom / mystickom poznaní), **musí urobiť TRI kroky vpred vo svojej morálke** (voľne preformulované so zachovaním významu; fundamentalisti si určite nájdu to svoje GA + stránku a riadok).

5.2. Keď Steiner, tak poriadne!

Druhou stránkou mince je smutný fakt, že predovšetkým tí, **čo majú plné ústa výrokov RS, si jeho slová neberú k srdcu**. Nezvládajú *Filosofiu slobody* alebo *Poznávanie vyšších svetov* a predsa sa smelo púšťajú do prednášok, ktoré na nich stavajú. Zjavne im nič nehovorí *Praktický výcvik myslenia* a predsa sa stavajú do pozície brilantných antroposofických mysliteľov. Ignorujú *6 sprievodných cvičení* a predsa chcú robiť to, čo je bez (aspoň čiastočne) úspešného zvládnutia týchto cvičení nemysliteľné.

Zastavme sa ešte na chvíľu pri posledne spomínaných **6 sprievodných cvičeniach** (po nemecky *6 Nebenübungen*, podľa Jana Dostala *6 základných cvičení*). Sú liekmi na viaceré typické neduhy dnešnej AS, z čoho možno usúdiť, že ich len málokto naozaj praktizuje. Konkrétne:

1. Cvičenie **kontroly myšlienok** mi pomáha uvedomiť si a vedome vytvárať obsah mojej mysle, uvedomiť si, čo pochádza z môjho Ja a čo odinokiaľ, kreatívne myslieť a sústrediť sa (nenechať sa vyrušovať a odvádzať svoju pozornosť pri myšlienkovvej činnosti).
2. Cvičenie **ovládania vôle** pomáha nadobudnúť vnútorný rytmus, ale hlavne pomáha konať slobodne len a len z popudu môjho Ja.
3. Cvičenie **citovej rovnováhy** mi pomáha zvládať moje emocionálne výbuchy (či už hnevu, zlosti, agresivity alebo radosti, šťastia atď.), ktoré zakaľujú moje vnímanie objektívnej skutočnosti. Rovnako mi pomáha prekonávať životné krízy, predchádzať afektom a ich nepríjemným dôsledkom, pokojnejšie (s – v danej chvíli veľmi potrebnou – chladnou hlavou) zvládať ťažké situácie.
4. Cvičenie **pozitivity** mi pomáha nerozčuľovať sa nad niečím, čo nemôžem zmeniť, a radšej v tom nájsť niečo pozitívne. Vďaka tomu nadobúdam konštruktívnejší prístup k veci a som schopný lepšie sa prispôbiť realite. Nestrácam zbytočne veľa energie daromným nadávaním, sťažovaním sa a utápaním sa v pocite krivdy.
5. Cvičenie **nepredpojatosti** mi pomáha očistiť moje vnímanie od mojich predsudkov. Učí ma rozlišovať medzi skutočnými vnemami a mojimi subjektívnymi úsudkami. Učí ma nebyť nepríjemne zaskočený určitým vývojom situácie, keď ja (predpojate) očakávam iný vývoj.
6. Cvičenie **životnej harmónie** je uvedením predchádzajúcich piatich cvičení do synergického súladu, pretože aj keď každé cvičenie samo o sebe je veľmi prínosné, oveľa väčší je prínos všetkých cvičení, keď pôsobia spolu.

5.3. Svätopluk a jeho prúty

Stará legenda o veľkomoravskom kráľovi Svätoplukovi hovorí:

Keď už bol kráľ Svätopluk na smrteľnej posteli, dal k sebe zavolať svojich synov. Ukázal im zväzok prútov a prikázal im, aby ho zlomili. Nepodarilo sa to však nikomu. Potom zväzok rozviazal a dal každému po jednom prútku. Ten už každý zo synov ľahko zlomil. I takto im kráľ Svätopluk riekol:

“Vidíte, synovia moji: jednotlivý prútek ľahko zlomí ktokoľvek, zväzok prútov však nezlomil ani ten najsilnejší z vás. Vy ste tie prúty. Ak budete držať spolu, nikto vás nezlomí. V opačnom prípade vás však ktokoľvek po jednom poláme.”

Svätoplukovi synovia sa však poučiť nenechali a história hovorí jasnou rečou o tom, ako dopadli. Poučíme sa už konečne všetci raz a navždy z tohoto príbehu? Naši nepriatelia nie sú fyzického charakteru. Ak budeme držať spolu, ak budeme mať neustále na očiach náš spoločný duchovný cieľ, budú na nás krátky. Ak sa však budeme egoisticky hádať, vpustíme tým do nášho tábora ich trójskeho koňa. A tak nás ľahko rozprášia. Ako sa zachovávať? Na koho strane vlastne stojím? Dokážem sa povzniesť nad môj malicherný egoizmus a spolupracovať s vedomím spoločného duchovného cieľa?

6. Záver

6.1. Kritika a jej úloha

Na predchádzajúcich riadkoch som uviedol mnoho kritických slov, ale snažil som sa o kritiku konštruktívnu. Je otázkou charakteru a svedomia každého čitateľa, ako túto kritiku zoberie. A to v prvom rade charakteru a svedomia členov redakčnej rady časopisu, v ktorej moci je (ne)uverejenie tohto článku.

Priznáte si (sám/sama seba), ako čitateľ(ka), svoje vlastné chyby, alebo budete sám/sama seba utešovať, že to s Vami nie je až také zlé, že ste oveľa lepší/lepšia, než priemer národa, alebo dokonca priemer AS? Stanete sa celistvejšou, harmonickejšou osobnosťou, z ktorej priam vyžaruje súlad životných cieľov, myslenia, cítenia, vôle i činov, alebo si budete naďalej hovieť vo svojej pohodlnej pokryteckosti a vnútornej schizofrénii? Nájdete odvahu, pozrieť sa do duševného zrkadla, pozrieť sa do očí Pravde o sebe samom/samej, alebo si budete naďalej zatvárať oči sám/sama pred sebou?

Týmto nekritizujem len iných, ale predovšetkým sám seba. Väčšinu nedostatkov, ktoré kritizujem, som objavil sám na sebe. Niektoré som už – s výdatnou pomocou Božou – (aspoň čiastočne) zvládol, inými trpím doteraz (ale chcem ich zvládnuť!). Nehľadám smietku v oku bližneho svojho. Naopak – som si jasne vedomý nejedného brvna v mojom vlastnom oku. S týmto vedomím sa teda so svojimi bližnými (čitateľmi tohto článku) delím o moje poznanie a skúsenosti s odstraňovaním brvien z vlastných očí.

V uplynulých mesiacoch (december 2003 až apríl 2004) som prežil (po psychickej stránke) najťažšie obdobie svojho života, na aké som schopný spomenúť si. A ťažké bolo predovšetkým tým, že som si uvedomil, aký som – koľko je vo mne zla, koľkými necnosťami sa vyznačujem, koľko ilúzií som si o sebe vytvoril. Pohľad do duševného zrkadla vyžaduje nesmiernu odvahu. Odvahu preto, lebo spôsobuje bolesť. Búra všetky ilúzie o vlastnej добрote, o stave vlastnej duše, o svojej duchovnej výške. Pravda niekedy veľmi bolí. Ale je to bolesť, ktorá je nevyhnutná ku skutočnému duchovnému pokroku. *“Bez bolesti niet Múdrosti”* (už si nespomínam, kde som to počul/čítal).

6.2. Vízia pre toto tisícročie

Antroposofia je (aspoň pre mňa) vedou, umením i duchovnou cestou v dnešnej dobe nanajvýš aktuálnou. Antroposofia i jej aplikácie sú nesmierne potrebné, ako pre celé ľudstvo, tak i pre každého človeka zvlášť. Dáva odpovede na otázky, ktoré doteraz nikto uspokojivo nezodpovedal. Ukazuje cestu, ako žiť plnohodnotnejší život. Dáva životu vyšší zmysel.

Musí to však byť antroposofia naozajstná,
pravdivá, živá a vedomá,
ducha povznášajúca, k Duchu približujúca a ducha posilujúca,
čistá (nezašpinená ľudskými necnosťami), krásna a plodná,
objektívna, praktická a všestranne prínosná.

To je veľkou úlohou pre všetkých ľudí s antroposofiou spriaznených. Tento článok nech je jedným z krokov k jej splneniu. Ak som ním nejak pomohol čo len jednému jedinému čitateľovi, budem veľmi rád, že námaha, ktorú som vynaložil na napísanie tohto článku, nebola márna.

7. Použité pramene

- *Constructing a Logical Argument*, **alt.atheism** newsgroup.
- Články, prednášky a osobné rozhovory s **Milanom Horákom**, **Frankom Peschelom**, **Tomášom Boňkom** a **Emilom Pálešom**.
- Knihy a prednášky **Rudolfa Steinera**
- **Jan Dostal**: *6 základných cvičení – antroposofické podněty pro práci na sobě*
- **Písmo sväté** – slovenský katolícky preklad biblie, elektronická verzia na <http://www.ceit.sk/wwwisis/biblia.htm>